

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 190/04-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. marca 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Juraja Horvátha a Jána Lubyho prerokoval sťažnosť M. K., bytom K., zastúpenej advokátkou JUDr. M. S., K., vo veci porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 686/01 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 686/01 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Košice I p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 686/01 konal bez zbytočných prietáhov.

3. M. K. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 15 000 Sk (slovom pätnásťtisíc slovenských korún), ktoré je jej Okresný súd Košice I p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice I je p o v i n n ý uhradiť M. K. trovy právneho zastúpenia v sume 9 200 Sk (slovom deväťtisíc dvesto slovenských korún) na účet jej právnej zástupkyne advokátky JUDr. M. S., K., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 190/04-13 z 2. júna 2004 podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie sťažnosť M. K. (ďalej len „sťažovateľka“), v ktorej namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 686/01.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti vyjadril okresný súd podaniami sp. zn. Spr 2301/04 z 12. februára 2004 a 11. augusta 2004, v ktorých okrem iného uviedol: *„Konanie nie je právne zložit'ie. Pripúšťam však, že je náročné na dokazovanie - zistenie skutkového stavu potrebného na rozhodnutie. (...) V priebehu konania došlo k úmrtiu účastníka, žalovaného v 2. rade, a teda k prekážke v konaní podľa § 107 O. s. p. Túto skutočnosť sa súd dozvedel so značným časovým oneskorením, až na pojednávaní dňa 3. 9. 2002 (žalovaný zomrel 10. 5. 2002). Následne musel zisťovať mená a adresy jeho právnych nástupcov, čo spôsobilo zbytočný priet'ahy v konaní. (...) Dňa 17. 2. 2004 súd*

nariadil vo veci znalecké dokazovanie znalcom z odboru písmaoznactva (...) približne 6 mesačný priesťah spôsobil súd.“

Sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu podaním doručeným ústavnému súdu 19. augusta 2004 k vyjadreniu okresného súdu okrem iného uviedla: *„Pokiaľ však ide o hodnotenie zbytočných priesťahov v konaní postupom okresného súdu, tak ide o viac ako subjektívne hodnotenie. (...) prvý zbytočný priesťah v zavinený okresným súdom v časovom úseku od 5. 10. 2001 do 3. 9. 2002 (11 mesiacov). Druhý zbytočný priesťah vidí sťažovateľka v časovom úseku od 17. 9. 2002 (...) do vytýčenia druhého pojednávania dňa 17. 2. 2004 (17 mesiacov) (...). Tretí a posledný zbytočný priesťah bol po podaní ústavnej sťažnosti v časovom úseku od 17. 2. 2004 do podania vyjadrenia okresným súdom t. z. do 11. augusta 2004 (6 mesiacov).“*

So súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd upustil od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti, pretože dospel k názoru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu sťažnosti a zo súdneho spisu ústavný súd zistil, že 19. júna 2001 bola okresnému súdu sťažovateľkou doručená žaloba o určenie neplatnosti závetu a zároveň žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov. Do prvého pojednávania (3. septembra 2002) okresný súd vyzval sťažovateľku na doplnenie žaloby (3. decembra 2001) a nariadil pojednávanie (6. júna 2002) na 3. september 2002. Na tomto pojednávaní vypočul účastníkov konania a zistil, že žalovaný v 2. rade zomrel 10. mája 2002. Pojednávanie následne odročil na neurčito za účelom výsluchu svedka a predloženia rozšírenia žaloby o dedičov po žalovanom v 2. rade sťažovateľkou (sťažovateľka rozšírenie žaloby predložila okresnému súdu 4. októbra 2002). Dedičské konanie po žalovanom v 2. rade sa viedlo pod sp. zn. 40 D 675/02, ktoré bolo právoplatne skončené 13. apríla 2004. Dňa 26. novembra 2003 nariadil okresný súd termín pojednávania na 17. február 2004, na ktorom vypočul svedka a žalovaného a pojednávanie odročil na neurčito za účelom nariadenia znaleckého

dokazovania. Uznesením zo 17. februára 2004 nariadil znalecké dokazovanie znalcom z odboru písma známost, odvetvia ručné písmo. Sťažovateľka 7. januára 2004 podala predsedovi okresného súdu sťažnosť na prieťahy v konaní a 1. marca 2004 sa odvolala proti uzneseniu okresného súdu zo 17. februára 2004. Okresný súd 11. marca 2004 predložil spis Krajskému súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) na rozhodnutie o odvolaní sťažovateľky, ktorý uznesením sp. zn. 12 CoD 23/04 z 29. apríla 2004 zrušil uznesenie pre nepreskúmateľnosť a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie (29. apríla 2004). Na základe výzvy okresného súdu (2. júla 2004) sťažovateľka 15. júla 2004 predložila potvrdenie o jej majetkových a finančných pomeroch za účelom rozhodnutia o oslobodení od súdnych poplatkov (uznesenie o oslobodení zo 16. augusta 2004). Dňa 16. augusta 2004 okresný súd zaslal spis znalcovi, ktorý po dvoch urgenciách predloženia znaleckého posudku (27. septembra 2004 a 7. októbra 2004) a predložení originálu závetu 8. novembra 2004 predložil znalecký posudok okresnému súdu. Dňa 9. novembra 2004 okresný súd uznesením určil výšku odmeny znalca a zaslal sťažovateľke znalecký posudok na vyjadrenie. Sťažovateľka sa proti uzneseniu z 9. novembra 2004 odvolala (26. novembra 2004), o odvolaní rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 12 CoD 100/04 tak, že uznesenie okresného súdu z 9. novembra 2004 potvrdil (spis bol vrátený okresnému súdu 25. januára 2005).

III.

Ústavný súd je podľa čl. 127 ods. 1 ústavy oprávnený konať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ktorými namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom“.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov“ (napr. IV. ÚS 74/02), „pričom tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím“.

Pri posudzovaní, či v namietanom dedičskom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti sťažovateľa v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť vecí (1), správanie účastníka konania (2) a postup samotného súdu (3).

1) Preskúmaním doterajšieho priebehu konania vo veci vedenej pod sp. zn. 20 C 686/01 pred okresným súdom ústavný súd zistil, že toto konanie nemožno hodnotiť ako právne zložité. Ide o konanie vo veci určenia neplatnosti závetu, na postup ktorého je dostatok ustálenej judikatúry všeobecných súdov. Určitá faktická zložitosť veci vyplýva zo zistenia skutkového stavu potrebného na rozhodnutie, čo potvrdzuje aj to, že súd vo veci nariadil znalecké dokazovanie.

Predseda okresného súdu vo vyjadrení sp. zn. Spr 2301/04 z 11. augusta 2004 netvrdil, že predmetná vec by mala byť vecou právne a fakticky zložitou.

2) Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu označených práv sťažovateľky. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka nebola vždy súčinná

s okresným súdom podľa § 6 a § 120 Občianskeho súdneho poriadku, oneskorene nahlásila okresnému súdu úmrtie žalovaného v 2. rade a s časovým odstupom rozšírila žalobu o účastníkov konania na strane žalovaných, čím prispela a podieľala sa na zbytočných priet'ahoch v konaní.

3) Tretím kritériom, na základe ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo ku zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu. Pri hodnotení tohto postupu ústavný súd zistil nasledovné obdobia nečinnosti, ktoré mali výrazný vplyv na doterajšiu dĺžku konania:

- od 17. septembra 2001 (výzva na doplnenie žaloby) do 6. júna 2002 (nariadenie pojednávania na 3. september 2002), t. j. viac ako 8 mesiacov;
- od 3. septembra 2002 (pojednávanie na okresnom súde) do 26. novembra 2003 (nariadenie pojednávania na 17. február 2004, na ktorom uznesením nariadil znalecké dokazovanie), t. j. viac ako 14 mesiacov. V tomto období okresný súd spravil len taký jednoduchý úkon, akým je doručenie výzvy žalovanému na vyjadrenie k návrhu.

Aj taký jednoduchý úkon, ako je rozhodnutie o žiadosti s'ťažovateľky o priznanie oslobodenia od platenia súdnych poplatkov, okresný súd vypracoval až 16. augusta 2004, hoci s'ťažovateľka predmetnú žiadosť doručila okresnému súdu hneď pri podaní žaloby (19. júna 2001).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd v namietanom konaní porušil základné právo s'ťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Preto ústavný súd uložil okresnému súdu, aby v s'ťažnosťou napadnutom konaní konal bez zbytočných priet'ahov [§ 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde].

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy a § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ústavný súd môže priznať tomu, koho základné práva alebo slobody sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie. Podľa ods. 5 citovaného zákonného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka navrhla, aby jej ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 50 000 Sk. Svoj návrh odôvodnila tým, že *„už tretí rok čaká na spravodlivé súdne rozhodnutie“* a *„jej právna istota je značne narušená a podlomená“*.

Pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal z celkovej dĺžky konania berúc tiež do úvahy konkrétne okolnosti prípadu. Z týchto dôvodov ústavný súd považoval priznanie sumy 15 000 Sk za dostatočné primerané finančné zadosťučinenie (50 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

Ústavný súd priznal sťažovateľke úhradu trov konania, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. M. S., K., v sume 9 200 Sk. Táto suma je nižšia, ako by ju bol priznal ústavný súd podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde [§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb], keďže právna zástupkyňa žiadala trovy konania v sume 9 200 Sk, ústavný súd priznal úhradu trov konania v požadovanej výške.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. marca 2005